Ingrida Vosyliūtė

Tyrinėjimai Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2

2007 m. vykdant archeologinius tyrinėjimus Vilniuje, Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2, iki įžemio ištirtos dvi patalpos (iš viso 50 m² plotas). Atlikus tyrinėjimus šioje vietoje fiksuotas 3,04–3,4 m storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė nuo 22 iki 25 horizontų. Iki 1,1 m gylio (H_{abs} 122,20 m) viršutiniai horizontai datuotini XIX–XX a. Giliau fiksuotas raudono, vietomis tarsi smarkiai suplūkto molio su gyvulių kaulais ir keramikos šukėmis horizontas, susiformavęs XIX a., dabartinio pastato rekonstrukcijos metu, kai buvo nugriautas patalpos 1 PR kampe rastas mūras iš stambių (30–31,5x14,5–15 cm dydžio) barokinių, greičiausiai antrinio panaudojimo plytų, rištų moliu. Prie mūro koncentravosi ir dauguma rastų XVII a. pabaigos – XVIII a. koklių fragmentų (1 pav.), todėl pastarasis gali būti siejamas su krosnimi, kuri turėtų būti datuojama ne anksčiau nei XVIII a. pradžia. Po šiuo sluoksniu palei patalpos 2 V pertvarinę sieną fiksuotos 40 cm pločio ir 3,1 m ilgio grindinio, kloto iš nedidelių (5–10 cm skersmens) akmenų, liekanos (2 pav.).

1,6–2,1 m gylyje (H_{abs} 121,70–121,20 m) fiksuotas archeologiškai vertingas 4–26 cm storio tamsiai pilkos žemės su molio intarpais, degėsiais, angliukais, smulkiais plytgaliais, kalkių skiedinio gabaliukais, medienos trūnėsiais, gyvulių kaulais ir gausiais radiniais (3–5 pav.) horizontas, kurį galima laikyti buvusiu XVIII a. žemės paviršiumi, susiformavusiu pastačius dabar stovintį pastatą. Kartu su juo ploto 1 Š dalyje rasta 5x1,5 m dydžio XVIII a. akmenų grindinio, kloto iš įvairaus dydžio (4–

1 pav. Plokštinių koklių fragmentai. I. Vosyliūtės nuotr.
Fig. 1. Stove tile sherds.

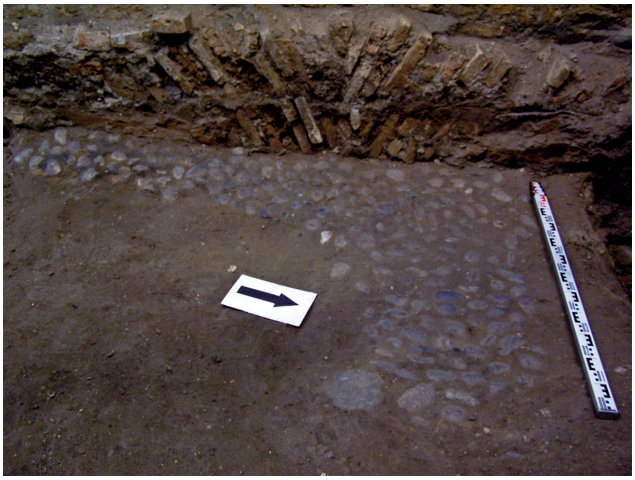

2 pav. Patalpos 2 grindinys. I. Vosyliūtės nuotr.
Fig. 2. The paving in room 2.

26 cm skersmens) akmenų, liekanos. Po juo buvo sudėti stambūs (20–35 cm skersmens) akmenys bei plytų dalys, rištos kalkių skiediniu ir moliu, tarsi suformuojant pakopą. Jų paskirtis lieka neaiški.

0 5 cm

3 pav. Dubeninių koklių fragmentai. I. Vosyliūtės nuotr.

Fig. 3. 'Pot-shaped' stove tile (Topfkachel) *sherds.*

0 5 cm

4 pav. Kielcų keramikos šukės. I. Vosyliūtės nuotr.

Fig. 4. Kielce ceramic sherds.

0 5 cm

5 pav. Ornamentuoti puodų pakraštėliai. I. Vosyliūtės nuotr.

Fig. 5. Decorated pot rims.

0 5 cm

6 pav. XVII a. puodo šukės su beržinės tošies juostele. I. Vosyliūtės nuotr.

Fig. 6. 17th-century pot sherds with a birch bark strip.

Su pastato statybos laikotarpiu (XVIII a. pradžia) galima sieti patalpoje 1 fiksuotus horizontus 15 ir 16 bei patalpos 2 horizontus 9–11 ir 18. Patalpos 1 15-tas horizontas – tai 2,2 m gylyje (H_{abs} 121,10 m) esantis vidutiniškai 30 cm storio šviesiai rudos žemės su angliukais, smulkiomis griuvenomis sluoksnis, kuriame rasta keramikos ir gyvulių kaulų. Kartu su šio horizonto apatine riba pasiekta ir pastato V sienos apačia. 16-tas horizontas – tai po juo esanti tamsiai pilkos žemės, durpių, sutręšusios medienos Š sienos pamato duobė su gyvulių kaulais ir radiniais. Patalpos 2 9-tą ir 11-tą horizontus sudarė pilka žemė, maišyta su smėliu ir pavienėmis smulkiomis griuvenomis. Čia rasta gyvulių kaulų ir radinių fragmentų. Tarp jų įsiterpia 10-tas horizontas – plonas (iki 2 cm storio) degėsių sluoksnis. Kartu su šiais sluoksniais, vykdant pastato statybos darbus, iškastas perkasimas su raudonomis griuvenomis.

Patalpoje 1 pastato statybos horizontai suardo 2,3–2,6 m gylyje (H_{abs} 121,00–120,70 m) fiksuotą gana tolygiai susiformavusį durpingą tamsiai pilkos žemės, angliukų, sutręšusios medienos su gyvulių kaulais ir keramikos šukėmis horizontą, kuris datuojamas XVII a. II puse. Matyt, nuo tada šioje teritorijoje buvo pradėta vykdyti intensyvesnė ūkinė veikla, o dabartinis pastatas pradėtas statyti jau ant susiformavusio sluoksnio. Reikėtų pažymėti, kad patalpoje 2 šio sluoksnio nebuvo. Tikėtina, kad šioje vietoje jis galėjo būti nesusiformavęs arba sunaikintas XVIII a. pradžioje statant pastatą. Durpinga sluoksnio struktūra liudija, kad vietovė buvo drėgna. Tai patvirtina ir žemiau abiejuose tirtuose plotuose iki pat įžemio besitęsiantys suplautiniai horizontai, rodantys, jog čia tekėjo vanduo. Juose aptikti trys to paties XVII a. molinio puodo fragmentai, prie kurių buvo beržinės tošies juostelė (6 pav.). Ši juostelė buvo apvyniota aplink puodo kaklelį ir surišta. Yra žinoma, kad gynybinę sieną supo grioviai, kuriais tekėjo natūralūs upeliai ir šaltiniai. Už Aušros Vartų tekėjo du upeliukai, kurie dabar yra sunaikinti. Jie susiliedami tęsėsi palei miesto V gynybinę sieną. Apatiniai tirto ploto horizontai liudija, kad iki XVII a. II pusės šioje vietoje tekėjo vanduo. Tačiau čia nebuvo užstatymo, nevykdyta jokia ūkinė ar kitokia veikla.

The excavation at Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2

In 2007 in conducting an excavation at Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2, two rooms (a total area of 50 m^2) were excavated down to sterile soil and a 3.04–3.4 m thick cultural layer was recorded. Its upper horizons date to the 19th – 20th centuries. It is possible to ascribe the horizon recorded at a depth of 1.6–2.1 m to the former 18th-century ground surface which was formed after the erection of the present-day building. A 5x1.5 m fragment of 18th-century stone paving (Fig. 2) was found together with it in the N part of area 1. A wall made of large baroque bricks, which were probably reused and were bound with clay, was found in the SE corner of room 1. The majority of the late 17th–18th-century stove tile sherds (Figs. 1,3–6) were concentrated near it and so they may be connected with a stove, which should be dated to no earlier than the early 18th century. A 0.4 x 3.1 m fragment of stone paving was recorded alongside the W wall in room 2. The horizons at a depth of 2.2 m are connected with the period of the building's construction (early 18th century). The bottom horizons at a depth of 2.3–2.6 m date to the 17th century. The peaty

structure of the layer attests that the locality was damp. This is also confirmed at greater depths in both excavated areas by the alluvial horizons that continue down to sterile soil and show that water once flowed here. It is known that the defensive wall was surrounded by ditches, for which natural streams and springs were used. 2 streamlets, which have now been eliminated, flowed beyond Aušros Vartai. They converged at the city's W defensive wall. The bottom horizons of the excavated area attest that until the second half of 17th century water flowed at this location. But the location was not developed and no economic or other activities were conducted there.

Ingrida Vosyliūtė

Žvalgymai L. Sapiegos g. 15

2007 m. vykdant archeologinius žvalgymus Vilniuje, L. Sapiegos g. 15, pastato rekonstrukcijos metu kastos 7 tranšėjos inžinerinėms komunikacijoms (bendras tranšėjų ilgis – 199 m).

Daugelyje vietų fiksuotas perkastas arba supiltas kultūrinis sluoksnis be jokių radinių. Kiemo V dalyje aptiktas 1,9–2,2 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Surinkti XVIII–XIX a. radiniai buvo iš permaišyto šviesiai pilkos žemės su smėlio ir molio intarpais bei griuvenomis horizonto, kuris prasidėjo 60 cm gylyje. Jis yra susiformavęs virš XVII–XVIII a. pastato liekanų.

Iš viso archeologinių žvalgymų metu rastos trijų mūrų liekanos. *Mūras 1* fiksuotas kiemo V dalyje. Nukasus iki 80 cm storio permaišytus kultūrinio sluoksnio horizontus, atidengtos išlikusios pastato Š, P bei V sienų dalys. R siena buvo suardyta statant dabar sklype esantį namą. Pamatai mūryti iš 26–27x14,5–15x 6,5–9 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu. Apie 90 cm į Š nuo pastato P sienos fiksuoti moliu rišto mūro fragmentai buvo jo viduje ir gali būti priskiriami čia stovėjusiai mūrinei krosniai. Pats pastatas buvo orientuotas V–R kryptimi. Sienų bei pamatų liekanos priskirtinos vienam iš pagalbinių XVII–XVIII a. Sapiegų rezidencijos teritorijoje stovėjusių pastatų.

Mūro 2 liekanos atidengtos kiemo R dalyje 70 cm gylyje. Mūras buvo rištas kalkių skiediniu ir mūrytas iš tokių pačių 26–27x14,5–15x6–9 cm dydžio rausvų–rusvų plytų kaip ir mūras 1. Fiksuotas mūro ilgis – 8,51–12,02 m, plotis – 1,23 m. Jis orientuotas V–R kryptimi. Atidengtas mūras – tai rūmų teritoriją iš Š pusės juosusios XVII a. pabaigos – XVIII a. tvoros dalis.

Atrastus mūrus 1 ir 2 nuspręsta eksponuoti, atstatant ir taip pažymint buvusių sienų kontūrus.

Mūras 3 fiksuotas prie pagrindinio Sapiegų rezidencijos pastato Š fasado (jis vienu galu rėmėsi į minėtą pastatą). Jis mūrytas iš 30–33x15–16x7 cm dydžio plytų, rištų moliu. Mūras orientuotas R–V kryptimi. Statinio konstrukcija primena „L" raidės formą. Jo R siena yra 1,2 m ilgio ir 44–54 cm pločio, Š siena – 3,4 m ilgio ir 20–66 cm pločio. Šis mūras sietinas su buvusios XVII a. pastato laiptinės pamatu.

The field survey at L. Sapiegos St. 15

In 2007 in conducting a survey during the reconstruction of the building at L. Sapiegos St. 15, 7 trenches (a total length of 199 m) were excavated in order to lay utility lines. In many places a disturbed or fill cultural layer without any finds was recorded. A 1.9–2.2 m